

การพัฒนา “ความเป็นเมืองชายแดน” ไปสู่การเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะเป็นการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ สร้างประโยชน์จากความเชื่อมโยงกับฐานการผลิตหลักของประเทศและประเทศในภูมิภาค ดึงดูดการลงทุนจากในและต่างประเทศ และตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศในภาพรวม มีการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์พื้นที่และการส่งเสริมกิจกรรมในพื้นที่อย่างเป็นระบบได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ คุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ดีขึ้น มีการจ้างงานและเพิ่มรายได้ให้ชุมชน รวมถึงมีกฎระเบียบ และแนวทางการกำกับดูแลผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ได้มาตรฐานและมีการบังคับใช้ที่เข้มแข็ง มีการแก้ปัญหาข้อจำกัดเดิมในพื้นที่และการป้องกันผลกระทบเชิงลบต่าง ๆ เช่น ปัญหาขาดแคลนแรงงาน ไร้ทักษะ ปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือความแออัดของด่านพรมแดน เป็นพื้นที่ลำดับความสำคัญสูงที่ได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายและงบประมาณ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจากภาครัฐสามารถเสริมสร้างศักยภาพความแข็งแกร่งของหน่วยงานภาคเอกชนและชุมชนในพื้นที่ตั้งแต่การวางแผน บริหารจัดการ และการติดตามประเมินผล⁽¹⁾

การอพยพแรงงานจากประเทศหนึ่งไปแสวงหางานทำในประเทศที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่สูงกว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านมีความยาวประมาณ 5,820 กิโลเมตรทำให้มีจุดผ่านแดนทั้งที่เป็นทางการ จุดผ่านแดนผ่อนปรน และจุดผ่านแดนที่ไม่เป็นทางการจึงมีการติดต่อไปมาหาสู่ตามแนวชายแดนที่มีความสะดวกต่อการเดินทางและการขนส่งสินค้าตามพรมแดนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อประเทศไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการลงทุนอย่างรวดเร็วทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโต ในขณะที่แรงงานไทยได้รับการศึกษาและมีการพัฒนาทักษะในการทำงานมากขึ้นมีการพัฒนาฝีมือไปทำงานที่มีความชำนาญเฉพาะทาง ทำให้แรงงานไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานระดับล่างลดลง ในขณะที่ประเทศไทยต้องการแรงงานระดับล่างในภาคการผลิตเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดการจ้างแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้มีการอพยพหรือเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในรูปแบบถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

โดยเฉพาะจากบริเวณที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยมากที่สุด และกระจายไปทำงานในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ แรงงานข้ามชาติมีความเสี่ยงและเปราะบางต่อปัญหาสุขภาพหลายประการ โดยเฉพาะกลุ่มที่ลักลอบเข้าเมืองและด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ทั้งจาก ปัจจัยความยากจน การตีตราทางสังคม การแบ่งแยก-กีดกันทางสังคม ความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม การพลัดพรากจากครอบครัว การแปลกแยกจากบรรทัดฐานด้านสังคมเศรษฐกิจ อุปสรรคเรื่องการบริหารจัดการ สถานะทางกฎหมาย ซึ่งมีผลต่อการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและสังคม⁽²⁾ ทั้งนี้หากแรงงานข้ามชาติเจ็บป่วย จะมีข้อจำกัดของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังโรคในพื้นที่ชายแดนเนื่องจากยังขาดยุทธศาสตร์งานชายแดน แผนงานสาธารณสุขชายแดน หรือระบบเฝ้าระวังสุขภาพในชาวต่างด้าวที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ที่สามารถดำเนินการได้จริง รวมทั้งยังไม่มีทิศทางการดำเนินงานแบบเดียวกันทั้งประเทศ ทำให้ขาดแผนงานที่ชัดเจนในระดับพื้นที่ด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าด้านควบคุมโรคติดต่อยังไม่สามารถตรวจจับการระบาดของโรคติดต่อที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่รับผิดชอบ เครื่องมือในการตรวจจับผู้ป่วยสงสัย และความไม่ครอบคลุมในการตรวจจับความผิดปกติหรือสินค้าติดเชื้อที่ผ่านด่านควบคุมโรคติดต่อเข้ามา จึงทำให้การดำเนินงานเฝ้าระวังโรคในพื้นที่ชายแดนมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งการเข้าออกที่สามารถดำเนินการได้ง่าย เช่น การเดินข้ามแม่น้ำระหว่างประเทศโดยไม่ผ่านด่านชายแดนสากล ทำให้สามารถนำโรคติดต่ออันตรายผ่านแดนเข้าสู่ประเทศไทยได้ง่าย ส่งผลกระทบด้านความมั่นคงในประเทศด้านโรคติดต่อในเขตเศรษฐกิจพิเศษ อาทิ โรคพิษสุนัขบ้า และโรคไข้หวัดนก (Avian Influenza)

โรคพิษสุนัขบ้าตามที่องค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้กำหนดเป้าหมายให้ทุกประเทศทุกภูมิภาคทั่วโลก กำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปภายในปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) เป็นโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนที่เป็นปัญหาสาธารณสุขสำคัญในหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ผู้ที่ติดเชื้อหากแสดงอาการแล้วต้องเสียชีวิตทุกราย แต่โรคนี้สามารถป้องกันได้ด้วยวัคซีนแต่ต้องฉีดจนครบชุดตามที่แพทย์ผู้ให้การรักษา

กำหนดนัด ปัญหาผู้ป่วยแรงงานข้ามชาติที่เสียชีวิตด้วยโรคพิษ-
สุนัขบ้า จำนวน 4 ราย ในเขตจังหวัดเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก
และพบหัวสัตว์บวมโรคพิษสุนัขบ้าในจังหวัดของเขตเศรษฐกิจ
พิเศษเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลถึงความเสี่ยงต่อการเกิดโรคพิษ-
สุนัขบ้าในมนุษย์ สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ได้เสนอ
มาตรการเชิงรุกในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า
ในปี 2561 ดังนี้ เพิ่มความครอบคลุมการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษ-
สุนัขบ้าในสุนัขโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน โดยตั้งเป้าหมายในกลุ่ม
สุนัขมีเจ้าของก่อน เพราะเกือบร้อยละ 40 ของสุนัขที่เป็นเหตุให้
เกิดโรคในคนเป็นสุนัขมีเจ้าของ และอีกเหตุผลหนึ่งคือ สุนัขมี
เจ้าของสามารถระบุงู่มเป้าหมายได้ง่ายกว่าสุนัขจรจัด ดังนั้น การ
ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของสุนัขทราบว่าเป็นหน้าที่ตามกฎหมายว่า
เจ้าของสัตว์ต้องนำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

เป้าหมายถัดไป คือ การเพิ่มความครอบคลุมการฉีดวัคซีน
ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในกลุ่มสุนัขที่มีเจ้าของหรือกึ่งไม่มีเจ้าของ
กำหนดข้อบัญญัติให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการลดแหล่ง
อาหาร ที่นำไปเลี้ยงหรือทิ้งตามที่สาธารณะ เช่น วัด โรงเรียน
โรงพยาบาล หรือตลาดในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การลด
จำนวนสุนัขที่มีเจ้าของหรือกึ่งไม่มีเจ้าของหรือสุนัขจรจัดได้ใน
ที่สุด สร้าง ความตระหนักให้ประชาชนรู้ถึงอันตรายของโรคและ
การป้องกันตนเอง โดยจัดทำแผนสื่อสารความเสี่ยงเรื่องการป้องกัน
ควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าแก่ประชาชนให้ประชากรกลุ่มเสี่ยงทุกกลุ่ม
ทุกวัยได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารโรคพิษสุนัขบ้าจนมีความเข้าใจและ
เกิดความตระหนักต่อการป้องกันตนเองและครอบครัว รวมถึงคน
ในชุมชนได้ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผู้เกี่ยวข้องต้องติดตาม
สถานการณ์โรคในสัตว์อย่างใกล้ชิด และค้นหาผู้สัมผัสโรคทุกราย
เพื่อให้ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคและได้รับการดูแลตามแนว
เวชปฏิบัติ ซึ่งเป็นกลวิธีการดำเนินงานที่สำคัญในการป้องกัน มิให้
เกิดโรคพิษสุนัขบ้าในคน

สำหรับสถานการณ์ใช้หวัดนกในประเทศไทยนั้น ไม่พบ
รายงานการเกิดโรคในคนและในสัตว์มาเป็นระยะเวลาเกือบ 10 ปี
แต่ยังคงมีรายงานการระบาดของใช้หวัดนกในประเทศเพื่อนบ้าน
หรือประเทศในภูมิภาคเดียวกันอย่างต่อเนื่อง โดยช่วงต้นปี พ.ศ.
2560 อุบัติการณ์ของใช้หวัดนก H7N9 เพิ่มขึ้นอย่างมากทั้งใน

ประชากรมนุษย์และสัตว์ปีก โดยพบการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องที่
เกิดขึ้นในจังหวัดทางใต้ของประเทศจีน ช่องทางคมนาคมติดกับ
ประเทศเพื่อนบ้านของไทย ซึ่งแนวโน้มการระบาดที่ผ่านมานั้น มี
การบ่งชี้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงในพันธุกรรมของเชื้อไวรัส เพื่อเป็น
การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคที่อาจมีขึ้น จึงควรดำเนินการ
เฝ้าระวังโรคใช้หวัดนกเชิงรุกแบบบูรณาการ เพื่อการค้นหาสัตว์
ป่วยอย่างรวดเร็วและแม่นยำ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานในการ
ควบคุมโรคทำได้อย่างทันทั่วถึงที่สามารถลดการแพร่กระจายของ
โรคไปยังสัตว์ปีกอื่น ๆ ได้ เพื่อไม่ให้มีผู้ป่วยและสัตว์ปีกที่ป่วยเป็น
ใช้หวัดนก H7N9 เข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ
ไทยแบบมหภาค และประเมินความเสี่ยงต่อการติดเชื้อใช้หวัดนก
จากสัตว์ปีกมาสู่คนเพื่อเป็นข้อมูลนำใช้ในการกำหนดแนวทาง
มาตรการควบคุมและป้องกันโรคใช้หวัดนก

เอกสารอ้างอิง

1. อาคม เดิมพิทยาไพสิฐ. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเศรษฐกิจ
ชายแดนเพื่อเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน. เอกสารโครงการ
ประชุมสัมมนาพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดน กรมบริหารจัด
การเมืองใหม่ ช่องสะงำ อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ. 2557
[สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2561]. เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=2747
2. จตุพร วิศิษฐ์โชติอังกูร. Best Practice กับการจัดการความรู้
อย่างง่าย. [สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2561]. เข้าถึงได้จาก
<http://www.academia.edu/7401344/>

แนะนำการอ้างอิงสำหรับบทความนี้

สหภาพ พูลเกษตร. ผลกระทบด้านความมั่นคงในประเทศด้าน
โรคติดต่อในเขตเศรษฐกิจพิเศษ. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาด
วิทยาประจำสัปดาห์. 2561; 49: 164-5.

Suggested Citation for this Article

Poonkesorn S. Infectious disease: challenge for health
security in the special economic zone. Weekly
Epidemiological Surveillance Report. 2018; 49: 164-5.